

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยเรื่อง “การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี” เป็นการนำเสนอภาพรวมของการวิจัยเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ มีสาระดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานด้านวุฒิการศึกษาและขนาดสถานศึกษา และศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี

5.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบวิจัยเชิงสำรวจ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี โดยมีครูบรรณารักษ์และผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูล ระเบียบการวิจัยมีดังนี้

5.2.1 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่กำหนดในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี จำนวน 190 คน และผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี จำนวน 6 คน

ตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี 127 คน (จากตารางการสุ่มของเครซีและมอร์แกน)

ตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งเป็น 2 ประเภท

1) ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา 2 คน และผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา 2 คน ครูบรรณารักษ์โรงเรียนประถมศึกษา 2 คน และโรงเรียนมัธยมศึกษา 2 คน รวม 8 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จากโรงเรียนทั่วไป

2) ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูบรรณารักษ์ โรงเรียนที่มีแบบปฏิบัติที่ดีในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (Good Practice) ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา 1 คน และผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา 1 คน ครูบรรณารักษ์โรงเรียนประถมศึกษา 1 คน และครูบรรณารักษ์โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 คน รวม 4 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

5.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) และให้เติมข้อความ (open ended) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

5.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1) การเก็บและรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 127 ฉบับ โดยบางส่วนส่งผ่านทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดปทุมธานี เขต 1 และเขต 2 และบางส่วนส่งทางไปรษณีย์ การเก็บรวบรวมข้อมูลบางส่วน ตัวอย่างส่งกลับทางไปรษณีย์ บางส่วนผู้วิจัยเก็บและรวบรวมด้วยตนเอง ซึ่งดำเนินการระหว่างเดือนตุลาคม 2553 – มีนาคม 2554

2) การเก็บและรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เดินทางไปพบตัวอย่างทั้ง 2 ประเภท และทำการสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปส่วนข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด และแบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่า χ^2 (Chi-Square)

5.3 สรุปผลการวิจัย

5.3.1 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี ของครูบรรณารักษ์ที่จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านพบว่า การจัดกิจกรรมเล่านิทานอยู่ในลำดับมากที่สุด (ร้อยละ 89.80) การจัดนิทรรศการ (ร้อยละ 83.50) การจัดกิจกรรมแนะนำหนังสือ (ร้อยละ 72.40) การเล่าเรื่องจากหนังสือ (ร้อยละ 60.60) การจัดกิจกรรมการโต้วาที่เกี่ยวกับหนังสือ (ร้อยละ 22.80) การจัดกิจกรรมการสนทนาเกี่ยวกับหนังสือ (ร้อยละ 37.00) และการแสดงละครเรื่องในหนังสือ (ร้อยละ 37.00) ตามลำดับ

(1) การเล่านิทาน วิธีที่ครูบรรณารักษ์ใช้มากที่สุดในการเล่านิทานให้นักเรียนฟังคือ การเล่าปากเปล่า รองลงมาคือ เล่าโดยใช้หุ่นประกอบ และเล่าประกอบภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ภาพยนตร์ ส่วนวิธีที่ครูบรรณารักษ์ใช้บ่อยที่สุดคือ เล่าโดยใช้แผ่นใสประกอบ

(2) การเล่าเรื่องจากหนังสือ ครูบรรณารักษ์ให้ความสำคัญแก่เรื่องที่น่าสนใจมากที่สุดคือ เป็นเรื่องที่เหมาะสมกับเพศ และวัยของผู้ฟัง รองลงมาคือ เรื่องที่ผู้ฟังสนใจ และเรื่องที่น่าสนใจเล่า

(3) การแนะนำหนังสือ วิธีที่ครูบรรณารักษ์ใช้มากที่สุดในการเตรียมตัวแนะนำหนังสือคือ แนะนำโดยการนำหนังสือที่จะแนะนำมาแสดงด้วย รองลงมาคือ แนะนำหนังสือที่เหมาะสมกับวัยของผู้ฟัง และแนะนำส่วนต่างๆ ที่สำคัญของหนังสือตามลำดับ ส่วนวิธีที่ครูบรรณารักษ์ทำน้อยที่สุดคือ การบอกข้อมูลทางบรรณานุกรม

(4) การสนทนาเกี่ยวกับหนังสือ ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี มีวิธีการใช้สื่อประกอบการสนทนาเกี่ยวกับหนังสือมากที่สุด คือ การใช้หนังสือเล่มที่สนทนา รองลงมาคือ การใช้เรื่องย่อของหนังสือ และการใช้ภาพหรือแผนภูมิ ตามลำดับ ส่วนวิธีที่ครูบรรณารักษ์ใช้น้อยที่สุด คือ การใช้บรรณนิทัศน์หนังสือ และการใช้บทวิจารณ์หนังสือ

(5) การโต้วาที่เกี่ยวกับหนังสือ ผู้โต้วาที่เกี่ยวกับหนังสือส่วนใหญ่ คือ นักเรียน ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานีมีวิธีการโต้วาที่เกี่ยวกับหนังสือมากที่สุดคือ การโต้วาที่เกี่ยวกับนิทานหรือการ์ตูน รองลงมาสารคดี และวิชาการ ส่วนวิธีที่ครูบรรณารักษ์ใช้น้อยที่สุดคือ การโต้วาที่เกี่ยวกับนวนิยาย

(6) การจัดนิทรรศการ เรื่องที่ครูบรรณารักษ์นำมาจัดนิทรรศการมากที่สุด คือ วันสำคัญทางราชการ รองลงมา คือเทศกาลและประเพณีต่างๆ และการแนะนำการใช้ห้องสมุด ส่วนวิธีที่ครูบรรณารักษ์ทำน้อยที่สุดคือ เมื่อมีข่าวหรือเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น และการแนะนำหนังสือ

(7) การจัดทำรายการหนังสือที่น่าสนใจ เนื้อหาที่ครูบรรณารักษ์กล่าวถึงมากที่สุดในการจัดทำรายการซื้อหนังสือที่น่าสนใจ คือ หนังสือที่มีเนื้อหาเรื่องเด่นๆ รองลงมาคือ พิจารณาเนื้อหาโดยรวมของหนังสือเล่มนั้น และหนังสือที่มีส่วนวนการเขียน คติ คำคม ตามลำดับ ส่วนวิธีที่ครูบรรณารักษ์ใช้น้อยที่สุดคือ การเลือกจัดทำรายการซื้อหนังสือตามภาพประกอบในหนังสือ

(8) การอ่านหนังสือให้ฟัง ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี วิธีการอ่านหนังสือให้ผู้ฟังมากที่สุดคือ อ่านต่อหน้าผู้ฟัง รองลงมาคือ อ่านผ่านเสียงตามสาย และอ่านทางวิทยุ ขึ้นเว็บไซต์โรงเรียน ดาวนโหลด ส่วนวิธีที่ครูบรรณารักษ์ใช้น้อยที่สุดคือ อ่านทางโทรทัศน์ สำหรับการดาวนโหลด mp3 พบว่าครูบรรณารักษ์ไม่ได้ดำเนินการ

(9) การจัดเกมแข่งขันเกี่ยวกับหนังสือ วิธีที่ครูบรรณารักษ์ใช้มากที่สุด ในการจัดเกมแข่งขัน คือ การตอบปัญหาความรู้ทั่วไป รองลงมา การทายปัญหาเกี่ยวกับหนังสือ และการหาความหมายของคำศัพท์จากพจนานุกรม ตามลำดับ ส่วนวิธีที่ครูบรรณารักษ์ทำน้อยที่สุด คือ แข่งขันเกมการใช้ห้องสมุด

(10) การแสดงละครจากเรื่องในหนังสือ มีวิธีการให้นักเรียนแสดงละครจากเรื่องในหนังสือนิทานมากที่สุด รองลงมาคือ หนังสือเรื่องราวประวัติศาสตร์ และเรื่องในแบบเรียน ตามลำดับ ส่วนวิธีที่ครูบรรณารักษ์ทำน้อยที่สุดคือ การแสดงละครจากเรื่องในหนังสือสารคดี

ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน และครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนทั่วไปในเขตจังหวัดปทุมธานีเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน สรุปได้ดังนี้

(1) โรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมกิจกรรมการรักการอ่าน และให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยให้นักเรียนอ่านคล่องเขียนคล่อง 100% ตามโครงการห้องสมุด 3 ดี คือ บรรยายกาศดี หนังสือดี บรรณารักษ์ดี

(2) โรงเรียนมีการจัดประกวดทางวิชาการ เช่น กิจกรรมการเรียงความในวันสำคัญ การอ่านสุภาษิต คำพังเพย การอ่านข่าวและเหตุการณ์ที่สำคัญในปัจจุบัน นักเรียนมีกิจกรรมอ่านหนังสือทุกวันหลังกิจกรรมหน้าเสาธงอย่างน้อย 15 นาที จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในรูปแบบเคลื่อนที่ตามมุมต่างๆ ของโรงเรียน มีการจัดทำป้ายนิเทศ ป้ายความรู้ คำคม คำพังเพย ซื่อสัตย์ ไม้ ไม้ให้ทั่วบริเวณโรงเรียน และให้นักเรียนมีการจดบันทึกการอ่านทุกครั้ง และมีการมอบรางวัลหน้าเสาธงเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดี

(3) โรงเรียนสนับสนุนครูบรรณารักษ์ เข้ารับการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน มีการประสานงานขอหนังสือจากหน่วยงานต่างๆ จัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ปรับปรุงสถานที่ให้เอื้อต่อการจัดทำกิจกรรม สนับสนุนด้านบุคลากรให้เพียงพอกับภาระหน้าที่ห้องสมุด และบริหารบุคลากรอย่างมีคุณภาพ

ผลของการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน และครูบรรณารักษ์ห้องสมุด โรงเรียนที่มีแบบปฏิบัติที่ดีในเขตจังหวัดปทุมธานี สรุปได้ดังนี้

(1) โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ของครูบรรณารักษ์ และโรงเรียนมีวิสัยทัศน์เพื่อส่งผลถึงผู้เรียนอย่างยั่งยืน คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน แก่ผู้เรียนให้สม่ำเสมออย่างต่อเนื่อง สอดคล้องบริบทของโรงเรียน มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองมีนิสัยรักการอ่าน นำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้บริหารโรงเรียนเห็นนโยบายอย่างชัดเจนห้องสมุดต้องมีครูบรรณารักษ์ที่จบสาขาบรรณารักษ์โดยตรง หรือผู้ที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมทางด้านบรรณารักษ์มาเป็นอย่างดี กำหนดเวลาในการเข้าใช้ห้องสมุด การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้มีความต่อเนื่อง มีนโยบายให้นักเรียนและครูได้ไปศึกษาเรียนรู้ห้องสมุดโรงเรียน และห้องสมุดมหาวิทยาลัย ที่ได้รับมาตรฐาน

(2) โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ในหลายรูปแบบโดยจัดหาหนังสือพิมพ์ วารสาร บริการอ่านตามจุดต่างๆ ในโรงเรียน เช่น โรงอาหาร อาคารเรียน และจัดมุมหนังสือตาม ห้องเรียน มีการแข่งขัน การอ่าน และมีการจดบันทึก ชื่อเรื่อง ผู้แต่ง สรุปเนื้อหาที่อ่าน มีการมอบ รางวัล เป็นประกาศนียบัตร เพื่อเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน กำหนดให้มีกิจกรรมวัน สัปดาห์ห้องสมุด มีการกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในด้านต่างๆ เพื่อให้ให้นักเรียนทุกคนได้มีเวลาเข้า ร่วมกิจกรรม

(3) สนับสนุนงบประมาณด้านต่างๆ เช่น การจัดซื้อหนังสือ คอมพิวเตอร์ โปรแกรม ระบบห้องสมุด อาคารสถานที่ มีห้องสมุดกับการเรียนรู้สารสนเทศ มีระบบอินเทอร์เน็ตสืบค้นหา ข้อมูล ครูบรรณารักษ์ หรือผู้ที่ดูแลห้องสมุดได้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาการจัด กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และสนับสนุนให้มีการปรับปรุงห้องสมุดให้ทันสมัยอยู่เสมอ

5.3.2 ผลการเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์

(1) การเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุด โรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี ตามวุฒิการศึกษาพบว่าครูที่สำเร็จการศึกษาวุฒิบรรณารักษ์ กับครู บรรณารักษ์ที่สำเร็จการศึกษาสาขาอื่น มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน กิจกรรมแนะนำหนังสือ กิจกรรมการ ใ้คว้าที่เกี่ยวกับหนังสือ กิจกรรมการจัดนิทรรศการ และกิจกรรมการจัดทำรายการ หนังสือที่น่าสนใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ส่วนกิจกรรมด้านการเล่า นิทาน การเล่าเรื่องจากหนังสือ การสนทนาเกี่ยวกับหนังสือ การอ่านหนังสือให้ฟัง การแข่งขัน เกี่ยวกับหนังสือ และการแสดงละครจากเรื่องในหนังสือ พบว่ามีการจัดกิจกรรมไม่แตกต่างกัน โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย คือ กิจกรรมการแนะนำ หนังสือ กิจกรรมการ ใ้คว้าที่เกี่ยวกับหนังสือ กิจกรรมการจัดนิทรรศการ และกิจกรรมการจัดทำ รายการหนังสือที่น่าสนใจ ส่วนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย คือ การเล่านิทาน การเล่าเรื่องจากหนังสือ การสนทนาเกี่ยวกับหนังสือ การอ่านหนังสือให้ฟัง การ แข่งขันเกี่ยวกับหนังสือ และการแสดงละครจากเรื่องในหนังสือ

(2) การเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุด โรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี ตามขนาดสถานศึกษาพบว่า ครูบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานอยู่ใน โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน การ ใ้คว้าที่เกี่ยวกับหนังสือ การจัดทำ

รายการซื้อหนังสือที่น่าสนใจ และการแข่งขันเกี่ยวกับหนังสือ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 และมีการกิจกรรมแสดงละครจากเรื่องในหนังสือ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกิจกรรมด้านการเล่าเรื่องจากหนังสือ การแนะนำหนังสือ สนทนาเกี่ยวกับหนังสือ การจัดนิทรรศการ และการอ่านหนังสือให้ฟัง พบว่ามีการจัดกิจกรรมไม่แตกต่างกัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย คือการเล่านิทาน การโต้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ การจัดทำรายการซื้อหนังสือที่น่าสนใจ การแข่งขันเกี่ยวกับหนังสือ และการแสดงละครจากเรื่องในหนังสือ ส่วนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย คือการเล่าเรื่องจากหนังสือ การแนะนำหนังสือ สนทนาเกี่ยวกับหนังสือ การจัดนิทรรศการ และการอ่านหนังสือให้ฟัง

5.3.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

5.3.3.1 ปัญหา

(1) ปัญหาที่ได้จากแบบสอบถาม

ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ เห็นว่าปัญหาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านด้านการโต้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ พบว่ามีปัญหาครูบรรณารักษ์ขาดความรู้และมีประสบการณ์น้อย ด้านการเล่านิทาน พบว่ามีปัญหาครูบรรณารักษ์ไม่มีเวลาจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เพราะต้องทำหน้าที่อื่นๆมากกว่าการเป็นครูบรรณารักษ์ และด้านการแข่งขันเกี่ยวกับหนังสือ พบว่ามีปัญหาขาดแคลนสื่อในการจัดกิจกรรม

(2) ปัญหาที่ได้จากการสัมภาษณ์

ก. โรงเรียนทั่วไป

โรงเรียนไม่มีบุคลากรที่จบบรรณารักษ์โดยตรง จึงเกิดปัญหาในการจัดกิจกรรมโรงเรียนขาดแคลนหนังสือ อุปกรณ์ที่ทันสมัย สถานที่จัดกิจกรรมไม่สะดวก เวลาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไม่มีความชัดเจน นักเรียนส่วนใหญ่เรียนเต็มวัน ช่วงเช้า – พักกลางวัน นักเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบด้านอื่นทำให้ไม่มีเวลาว่างในการเข้าห้องสมุด ส่วนด้านของงบประมาณไม่เพียงพอ เนื่องจากทางราชการไม่จัดงบประมาณโดยตรง บางครั้งได้น้อยไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และการพัฒนาห้องสมุด

ข. โรงเรียนที่มีแบบปฏิบัติที่ดี

ปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านคือ การกำกับติดตามดูแลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอาจไม่ทั่วถึง เนื่องจากนักเรียนมีจำนวนมาก วัสดุอุปกรณ์ สื่อสารสนเทศมีการชำรุด การซ่อมบำรุงขาดความต่อเนื่อง บุคลากรที่รับผิดชอบมีไม่เพียงพอ

5.3.3.2 ข้อเสนอแนะ

(1) ข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถาม

ครูบรรณารักษ์มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านดังนี้

1. กิจกรรมการเล่านิทาน ครูบรรณารักษ์ควรฝึกฝน กิจกรรมการเล่านิทานอยู่เสมอๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญ

2. กิจกรรมการแข่งขันเกี่ยวกับหนังสือ โรงเรียนควรจัดหาหนังสือ ประเภทที่อยู่ในความสนใจของนักเรียน เช่น หนังสือที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบัน และเรื่องราวข่าวสารในปัจจุบัน

3. กิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือ โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูบรรณารักษ์ได้ศึกษาและเรียนรู้ การจัดกิจกรรมจากโรงเรียนที่มีห้องสมุดได้คุณภาพ

(2) ข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์

ก. โรงเรียนทั่วไป

โรงเรียนควรจัดหาบุคลากรในตำแหน่งบรรณารักษ์ หรือบุคลากรที่มีความรู้ทางบรรณารักษ์ให้ครบทุกโรงเรียน สร้างความตระหนักให้ครูบรรณารักษ์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โรงเรียนควรจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม และใช้บริหารห้องสมุด พัฒนาห้องสมุดให้มีอุปกรณ์ครุภัณฑ์ หนังสือที่มีความหลากหลายทำให้นักเรียนสนใจมากขึ้น เพิ่มชั่วโมงให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้าห้องสมุด มีงบประมาณเพียงพอต่อพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และจัดระบบห้องสมุดที่ทันสมัย

ข. โรงเรียนที่มีแบบปฏิบัติที่ดี

โรงเรียนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยมีคณะกรรมการดำเนินการร่วมวางแผน กำหนดยุทธศาสตร์ให้ห้องสมุดดำเนินการให้สำเร็จตามโครงการห้องสมุด

3 ดี คือ บรรยายศาสตร์ หนังสือดี บรรณารักษ์ดี ตลอดจนทำการวิจัยเพื่อการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้มีประสิทธิภาพต่อไป

5.4 อภิปรายผล

1) จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี ส่วนใหญ่เป็นการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน (ร้อยละ 89.80) รองลงมาคือ กิจกรรมการจัดนิทรรศการ (ร้อยละ 83.50) และกิจกรรมการแนะนำหนังสือ (ร้อยละ 72.40) ตามลำดับ โดยกิจกรรมที่ครูบรรณารักษ์ปฏิบัติน้อยที่สุดคือ กิจกรรมการโต้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ (ร้อยละ 22.80) ซึ่งผลการค้นพบจากงานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบของ อักษร รุ่งมณี (2525, น. 51) ซึ่งพบว่า สภาพการเรียนรู้ที่นักเรียนได้ใช้ทั้งร่างกายและสมองในการประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน เช่น การเล่านิทาน การอ่านนิทาน การแสดงละคร เป็นต้น เพื่อให้ นักเรียนมีการพัฒนาการในการอ่านทั้งความเข้าใจในการอ่านและทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน และนางนุช พิเศษจักษ์พันธ์ (2528) ผลการศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นครูบรรณารักษ์และผู้บริหารพบว่า กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ครูบรรณารักษ์จัดมากที่สุดคือ การเล่านิทาน รองลงมาคือ การแนะนำหนังสือ การแข่งขันตอบปัญหา การจัดนิทรรศการ การรวบรวมงานเขียนของนักเรียนตามลำดับ และกิจกรรมอื่นๆ ซึ่ง วีระวรรณ วรรณโท (2545, น. 67) มีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เป็นงานที่ครูบรรณารักษ์จะต้องทำขึ้นเพื่อชักจูงส่งเสริมให้ผู้มาใช้ห้องสมุดมีความเข้าใจในเรื่องของหนังสือ รู้จักวิธีอ่าน สร้างกิจกรรมให้นักเรียนเกิดนิสัยรักการอ่าน เพื่อดึงดูดให้นักเรียนสนใจในการอ่าน และผลิตผลในการอ่าน ตลอดจนพัฒนาการอ่านของตนให้มีความเข้าใจมีเจตคติที่ดีต่อการอ่าน สอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า ในการแนะนำหนังสือของครูบรรณารักษ์ มีวิธีการคือ แนะนำโดยการนำหนังสือที่จะแนะนำมาแสดงด้วย (ร้อยละ 66.10) รองลงมาคือ แนะนำหนังสือที่เหมาะสมกับวัยของผู้ฟัง (ร้อยละ 53.50) และแนะนำส่วนต่างๆ ที่สำคัญของหนังสือ (ร้อยละ 33.90) ตามลำดับ ส่วนวิธีที่ครูบรรณารักษ์ทำน้อยที่สุดคือ การบอกข้อมูลทางบรรณานุกรม (ร้อยละ 20.50)

2) จากการวิจัยครั้งนี้พบว่าครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี ใช้วิธีการเล่านิทาน แบบการเล่าปากเปล่ามากที่สุด รองลงมาคือ เล่าโดยใช้หุ่นประกอบ และเล่าประกอบภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ภาพยนตร์ ตามลำดับ ส่วนวิธีที่ครูบรรณารักษ์ใช้น้อยที่สุดคือ เล่าโดยใช้แผ่นใสประกอบ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ สมทรง แสงแก้ว (2529, น. 264) โดยเห็นว่าการเล่านิทาน อาจจำแนกได้เป็น การเล่าปากเปล่า เป็นการเล่าประกอบท่าทางและใช้เสียง การเล่าโดยร้องเพลงประกอบ เช่น เพลงบรรยายลักษณะของสัตว์แต่ละชนิดในเรื่องนิทาน การเล่าโดยใช้หุ่น โดยเล่นหุ่นแบบต่างๆ ประกอบการเล่าคือ หุ่นถุงมือ หุ่นกระดาษแบบหนังตะลุง หุ่นผ้าขัณฑ์ การเล่นโดยใช้ภาพประกอบ โดยวาดภาพลงบนกระดาษ เวลาเล่ายกภาพประกอบการเล่า การเล่าด้วยการแสดงละคร โดยให้ผู้แสดงหลายคนแสดงบทบาทของตัวละครต่างๆ ในเรื่องขณะเล่านิทาน

3) จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ครูที่สำเร็จการศึกษาวุฒิบรรณารักษ์กับครูบรรณารักษ์ที่สำเร็จการศึกษาด้านอื่น มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านคือ กิจกรรมการแนะนำหนังสือ กิจกรรมการได้ว่าที่เกี่ยวกับหนังสือ กิจกรรมการจัดนิทรรศการ และกิจกรรมการจัดทำรายการหนังสือที่น่าสนใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูที่มีวุฒิตรงทางบรรณารักษ์มีค่าร้อยละของการเลือกทำกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสูงกว่าครูบรรณารักษ์ที่สำเร็จการศึกษาในสาขาอื่น ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิด จีวรธรรม ภัคดีบุตร (2532, น. 194-195) ที่คุณสมบัตินี้เบื้องต้นที่สำคัญออกเป็น 3 ลักษณะคือ ครูบรรณารักษ์ต้องมีความรู้ทางด้านการจัดการสารสนเทศ ความรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ ความรู้เกี่ยวกับสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ คล้ายกับ มาลี กาบมาลา (2537, น.12-13) ซึ่งอธิบายคุณลักษณะสำคัญของบรรณารักษ์ คือ ครูบรรณารักษ์ต้องมีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ ความรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ ความรู้ความสามารถทางวิชาการอื่นๆ ความรู้ความสามารถในการใช้สารสนเทศในแบบต่างๆ และความรู้ความสามารถทางการสื่อสาร

4) จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานีขนาดต่างกัน มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ด้านการเล่านิทาน การได้ว่าที่เกี่ยวกับหนังสือ การทำรายการชื่อหนังสือที่น่าสนใจ และการแข่งขันเกี่ยวกับหนังสือ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดกลาง มีการจัดกิจกรรมเล่านิทาน และ

กิจกรรมการแสดงละครจากเรื่องในหนังสือด้วยคำร้อยละสูงที่สุด ในขณะที่โรงเรียนขนาดใหญ่ก็มีการจัดกิจกรรมการโต้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ กิจกรรมการจัดทำรายชื่อหนังสือที่น่าสนใจ และกิจกรรมการแข่งขันเกี่ยวกับหนังสือด้วยคำร้อยละสูงที่สุด ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กไม่พบว่าครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนเลือกทำกิจกรรมส่งเสริมการอ่านใดมากที่สุดเลย แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่น่าจะมีความพร้อมในด้านการสนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งนี้อาจจะเป็นไปได้ว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีความขาดแคลนทั้งบุคลากรและงบประมาณเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน

5) จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า โรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีมีวิธีการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการอ่าน โดยโรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมการอ่านของครูบรรณารักษ์ที่ชัดเจน โรงเรียนวิสัยทัศน์ส่งเสริมการอ่านถึงผู้เรียนอย่างยั่งยืนผู้บริหารโรงเรียนกำหนดนโยบายชัดเจนให้ห้องสมุดต้องมีครูบรรณารักษ์ที่จบสาขาบรรณารักษ์โดยตรง หรือในกรณีที่ไม่จบสาขาบรรณารักษ์ต้องได้รับการฝึกอบรมทางด้านบรรณารักษ์มาเป็นอย่างดี มีนโยบายให้นักเรียนและครูได้ไปศึกษาเรียนรู้ห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่ได้มาตรฐาน โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านหลายรูปแบบ โดยจัดหาหนังสือพิมพ์ วารสาร บริการการอ่านตามจุดต่างๆ ในโรงเรียน โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดซื้อหนังสือ คอมพิวเตอร์ โปรแกรมระบบห้องสมุด อาคารสถานที่ มีระบบอินเทอร์เน็ตสืบค้นหาข้อมูลและสนับสนุนให้มีการปรับปรุงห้องสมุดให้ทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งหลักการและวิธีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการอ่านดังกล่าวสอดคล้องกับแนวความคิดหลักการของ กรมวิชาการ (2546, น. 212-213) ซึ่งผู้บริหารควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการอ่านของโรงเรียน โดยเฉพาะการสนับสนุนการจัดกิจกรรมห้องสมุดโรงเรียน มุมหนังสือ ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดทำแผนโครงการและงบประมาณเพื่อการจัดซื้อเพื่อการจัดซื้อหนังสือส่งเสริมการอ่านในห้องสมุด โรงเรียนควรมีหนังสือเสริมประสบการณ์ที่ส่งเสริมความรู้เพิ่มเติมให้กับผู้เรียน เสริมสร้างลักษณะนิสัยพัฒนาบุคลิกภาพสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้อ่านเพื่อประเทืองปัญญาและกล่อมเกลาอารมณ์ สนับสนุนให้โรงเรียนมีครูบรรณารักษ์ทำงานในห้องสมุดเต็มเวลา สนับสนุนให้ครูบรรณารักษ์จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน สอนวิธีการใช้ห้องสมุด แนะนำแนวการอ่าน

เพื่อศึกษาและพัฒนาบุคลิกภาพเป็นรายกลุ่มหรือรายบุคคล แนะนำครูที่สอนรายวิชาให้เข้าใจนโยบายของโรงเรียน และสนับสนุนการสอนของครูโดยวิธีบูรณาการหนังสืออื่นๆนอกเหนือจากหนังสือเรียนในการสอนรายวิชา เน้นการสอนให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าด้วยตนเอง ฝึกหัดให้รู้จักฟัง พูด อ่าน เขียน ควบคู่กันไปแนะนำผู้เรียนให้รู้จักซักถาม สนับสนุนให้ใช้คำถามเพื่อให้ได้ความรู้ลึกซึ้ง และกว้างขวาง ให้เกิดความรู้ความเข้าใจในแจ่มแจ้ง โดยโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านแตกต่างจากโรงเรียนประเภททั่วไป ที่มีแนวนโยบายส่งเสริมกิจกรรมรักการอ่าน โดยให้นักเรียนอ่านคล่องเขียนคล่องตามโครงการห้องสมุด 3 ดี ซึ่งโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมประกวดทางวิชาการด้านต่างๆ เน้นการมอบรางวัลแก่นักเรียนเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดี นอกจากนี้โรงเรียนสนับสนุนครูบรรณารักษ์เข้ารับการฝึกอบรมและศึกษาดูงานโดยไม่ได้เน้นว่าครูบรรณารักษ์ตรงจบสาขาบรรณารักษ์โดยตรง

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.5.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1) จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าปัญหาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของโรงเรียนที่มีแบบปฏิบัติที่ดี คือ การกำกับติดตามดูแลการจัดกิจกรรมไม่ทั่วถึงเนื่องจากนักเรียนมีจำนวนมาก วัสดุอุปกรณ์ สื่อสารสนเทศมีการชำรุด การซ่อมบำรุงขาดความต่อเนื่อง บุคลากรที่รับผิดชอบมีไม่เพียงพอ ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรตระหนักและให้ความสำคัญในการกำกับติดตามดูแลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้สม่ำเสมอ ควรแสวงหาแหล่งทรัพยากรจากภายนอกให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อให้โรงเรียนมีวัสดุอุปกรณ์และสื่อสารสนเทศที่ทันสมัย ดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไขวัสดุอุปกรณ์ สื่อสารสนเทศให้มีความพร้อมใช้งานในการจัดกิจกรรมของครู รวมทั้งสนับสนุนมีบุคลากรด้านบรรณารักษ์ให้เพียงพอเพื่อให้เกิดผลของการจัดกิจกรรมดีขึ้น

2) จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าโรงเรียนไม่มีบุคลากรที่จบสาขาบรรณารักษ์โดยตรงเพื่อทำหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดของโรงเรียน จึงทำให้เกิดปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ดังนั้นในการบรรจุและแต่งตั้งครูบรรณารักษ์ห้องสมุด โรงเรียนควรแต่งตั้งจากผู้ที่สำเร็จการศึกษาโดยตรง ทั้งนี้เพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเป็นไปตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด

3) จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า โรงเรียนที่มีแบบปฏิบัติที่ดีในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านได้มีการดำเนินการในรูปของคณะกรรมการ ร่วมกันวางแผนกำหนดยุทธศาสตร์ให้ห้องสมุด ดำเนินการให้สำเร็จตามโครงการห้องสมุด 3 ดี คือ บรรยายกาศดี หนังสือดี บรรณารักษ์ดี ตลอดจน ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นโรงเรียนที่ต้องการประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านควรนำแนวปฏิบัตินี้ไปใช้

4) จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าครูบรรณารักษ์ยังมีความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านบางกิจกรรมไม่เพียงพอ ดังนั้นควรหมั่นศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และควรรหาโอกาสเข้าร่วมสัมมนา เพื่อจะได้นำความรู้มาปรับปรุงวิธีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้ได้ผลดียิ่งขึ้น และเมื่อมีโอกาสได้เข้าร่วมสัมมนาแล้ว ควรถ่ายทอดความรู้ที่ได้แก่เพื่อนครูในโรงเรียน

5) การจัดกิจกรรมของครูบรรณารักษ์มีผลทางตรงต่อคุณภาพการอ่านของนักเรียน ดังนั้นครูบรรณารักษ์ควรมีการพัฒนาแนวและวิธีการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้มีคุณภาพ โดยจัดกิจกรรมให้มีความเร้าใจ ชูใจ มีการกระตุ้นให้เกิดความสนใจและมีบรรยากาศที่ดี เพื่อส่งเสริมให้ผลของการจัดกิจกรรมดีขึ้น

5.5.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตกรณีศึกษาในโรงเรียนจังหวัดปทุมธานี จึงควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในจังหวัดอื่นๆ

2. ควรวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้ละเอียดลึกซึ้งเพื่อจะได้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

3. ควรวิจัยเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหา ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน เพื่อจะได้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาคือต่อไป